

Un mar d'opinions, un mar per aprendre	
Lluc Salellas	9
“Catalunya ha fet una revolució democràtica”	
Arnaldo Otegi	17
“La influència del Procés en la resta de nacions sense Estat és innegable”	
Martina Anderson	41
“L'indendentisme permet posar sobre la taula els problemes estructurals de l'Estat”	
Alberto Garzón	55
“El Govern espanyol hauria de deixar enrere la seva posició negativa permanent sobre el referèndum”	
Judit Benda	71
“No veig cap altra solució per als catalans que no sigui el referèndum”	
Bodil Valero	85
Mirar-se el món	
Roger Palà	99

Un mar d'opinions, un mar per aprendre

La lluita revolucionària no és el
paviment de l'avinguda Nevsky.

Nikolai TXERNIXEVSKY

El mar és un element imprescindible per entendre'ns com a catalans. La vida me l'ha fet anar descobrint: d'infant, d'adolescent i ja com a persona gran. D'allò personal a allò col·lectiu, si agafem perspectiva veurem la importància del mar en la història compartida. L'arribada dels grecs o els romans, la transmissió de pensament, idees i cultura en són exemples. L'Odissea, tragèdia original de la cultura clàssica, pren el mar no només com a escenari sinó com a protagonista. Moltes cultures mitològiques tenen el mar com un element central on hi viuen figures sinistres: la cristiana (Leviatà), la japonesa (Isonade) o la nòrdica (Kraken) en són tres d'il·lustratives. Però el mar també ha sigut clau en la immensa majoria de guerres que hi ha hagut i, per exemple, Jonathan Hearn, professor de polítiques a la Universitat d'Edimburg, situa el naixement del nacionalisme en els viatges que es feien amb vaixell des d'Europa cap a les colònies americanes durant el segle XVIII. El mar com a espai de pensament revolucionari. El moviment, la idea de canvi, de deixar un port per cercar-ne un de nou, de preguntar-se una vegada i una altra per les arrels o el sentit del concepte horitzó. El mar és reflexió i és art però és també un element fonamental en l'activitat econòmica. Altra vegada d'allò individual a allò col·lectiu. La pesca n'és un exemple evident, però avui en dia també ho són el transport en vaixell, el turisme o el model agrícola que comporten les trobades

entre mar i rius a l'Empordà i, especialment, a l'Ebre. Narcís Comadira deia del nostre mar, del de la Costa Brava, que captava "tots els aspectes del paisatge, tant de color com de moviment. El mar amb les seves transparències turqueses sobre un fons de sorra clara o de pedregolig menut. El mar amb el seu blau impenetrable, amb els seus grisos i rosats. A vegades, un mar obscur, eriçat per un vent rasant i una pluja que hi pica i el converteix gairebé en una pell d'elefant de plom fos. Altres vegades, un mar intens de blau cobalt. Altres, un mar de transparències o de masses espesses. Un mar que tira a rosa o a vi negre, un mar endormiscat o agitat. Un mar que peta contra la roca o un mar que s'ajeu mandrós i confiat en una platja". Però el mar és moltíssimes coses més. Tot-hom hi té les seves mirades i els seus records. És també respecte, fins fa ben poc la gent no aprenia ni a nedar i resava quasi cada dia a la verge del Carme quan els seus sortien a alta mar. És passió i emoció en dies de llevantada. I és indignació amb els milers de morts del sud al bell mig del Mediterrani com a conseqüència de la misèria i les fronteres del Capital. El mar són també persones.

En un sentit més material, el mar és una de les connexions naturals més importants entre Catalunya i el continent europeu. Un espai on s'intercanvien opinions, aprenentatges i productes. I aquest llibre busca en bona part això tot connectant l'actualitat del nostre país amb la del nostre continent. L'objectiu és crear un espai de reflexió, de trobada i de compartir coneixements sobre allò que passa a Catalunya, en especial sobre el Procés, i allò que passa a Europa, en especial sobre les seves institucions. Constituir un mar d'opinions, un mar per aprendre. Per fer-ho, he buscat cinc veus, filles i mares de l'esquerra política, que provenen de cinc indrets diferents del continent. Cap d'elles, catalana. Tan sols l'entrevistador. Per tant, La rebel·lió catalana. Cinc veus sobre el Procés i el futur d'Europa és una mirada des de fora pel que fa

a Catalunya i plenament des de dins pel que fa a Europa. Una dialèctica que es pot observar en la intensitat i implicació de les respostes. Però és també un tast de les realitats pròpies de cadascun dels entrevistats. Una descoberta política de cada indret perquè el lector decideixi bonament què en vol fer després.

Així, Arnaldo Otegi des del País Basc, Martina Anderson des d'Irlanda del Nord, Alberto Garzón des de Madrid, Judit Benda des d'Alemanya i Bodil Valero des de Suècia, il·lustren la complexitat de la mirada actual de l'esquerra a aquests dos espais en conflicte que són Catalunya i Europa. Fent-ho, tots cinc mostren les potencialitats del present, que hi són, però també part del desconcert en què viu la política transformadora davant, per exemple, del creixement de l'extrema dreta. Un fenomen que coincideixen a situar com una conseqüència del capitalisme financer i la fallida del projecte reformista. Lluny de terceres vies, els entrevistats clamen perquè l'esquerra recuperi els principis, un anticapitalisme nítid, la connexió amb els moviments socials i la transmissió d'un missatge que es vinculi amb el conjunt de les classes populars. També amb aquelles més precàries i atemorides, que han fet confiança a l'extrema dreta, especialment des de la crisi de 2008. Per fer-ho, i aquí hi ha una bona dosi d'autocrítica, aposten per virar part del discurs dels últims vint anys i tenir clar que només es podrà guanyar si som capaços de transmetre canvi i justícia però també rigor, ordre i seguretat al conjunt de la població. És a dir: l'esquerra pot transformar tant com sigui necessari (i cal i molt) però al mateix temps ha de garantir un dia a dia sense sobresalts quotidians. Aquest punt és bàsic per combatre, per exemple, l'intent permanent de la dreta de presentar l'esquerra com un sinònim de descontrol.

D'altra banda, aquestes veus situen com un element imprescindible a tenir en compte la clivella camp-ciutat. En aquest sentit, és interessant veure com, encara que

a un ritme lent, l'esquerra política, encadenada tradicionalment a l'urbs, s'adona que no hi haurà un projecte polític sòlid en l'àmbit de partit o de país sense pensar en el conjunt del territori. L'extrema dreta fa forat al món rural europeu perquè les ciutats i les seves institucions han desconnectat de les preocupacions del camp i les persones que encara l'habiten. Aquesta és una de les raons per les quals soc escèptic amb el discurs de "les ciutats del canvi" o la lògica de les "ciutats estat". Un missatge, arrelat molt a fons dins el marc dels Comuns, per exemple, que corre el risc de derivar en una jerarquització territorial snobitzada que menystingui en tot i per a tot allò que no és metropolità, excepte per fer-hi les vacances. Per tant, benvinguts canvis si aquests van més enllà de la retòrica.

Així mateix, benvinguda l'esquerra europea que mostra un compromís inequívoc amb el fet que Catalunya exerceixi el seu dret a l'autodeterminació. Un fet que ningú posa en qüestió encara que, per part d'alguns, especialment aquells que provenen d'Estats grans, la via unilateral sigui vista amb escepticisme. Malgrat això, en les pàgines que segueixen observareu com l'eix democràtic és inqüestionable i la consideració de Catalunya com un demos, innegable. Una realitat fins fa ben poc gens imaginable. Unes constatacions que se sumen als avisos que fan perquè estiguem previnguts ja que, segons ells, el conflicte anirà per llarg. Arnaldo Otegi, per exemple, diu: "Sobretot el que cal pensar és que no es pot mirar únicament el Procés com què passarà l'endemà del referèndum i creure que si no ho guanyo tot ja he perdut. Sinó que caldrà perspectiva i entendre que seguim, que la partida continua i si es declara la independència, entrem en un altre escenari que ens acosta a la construcció de la República catalana malgrat tots els malgrats que hi puguin haver." Són paraules que de manera més o menys explícita tots cinc expressen per dir que el referèndum, en un cas com el català, segurament no implicarà un canvi

de 180 graus de la nit al dia. De fet, algun entrevistat posa altres referèndums i situacions viscudes darrerament a Europa per mostrar com tot acostuma a succeir de manera més gradual. Fins i tot, quan hi ha situacions de xoc. Aquests advertiments, però, no els impedeix reconèixer, amb més o menys il·lusió, que catalans i catalanes han mostrat una capacitat extraordinària de rebel·lió davant de l'ordre establert i més en un context de crisi a Europa. I que podem guanyar. Oi tant que ho podem fer. La perspectiva europea és un dels altres temes d'aquest llibre i una de les preocupacions de les cinc veus aquí recollides. Deia al principi que hi havia un cert desconcert a l'esquerra i la Unió Europea n'és un exemple. Anàlisi compartida: el model actual és un fracàs i ens cal coordinació per fer front a les elits i les corporacions. Solució proposada? De dins a fora, una escala de grisos entre aquells com ara Alberto Garzón que creu que aviat col·lapsarà tot i cal tenir una proposta definida fora de la Unió Europea al més aviat possible a d'altres com Bodil Valero o Judit Benda que sostenen que cal consolidar una posició crítica dins les institucions europees i transformar-les, especialment, des de cadascun dels Estats. Això sí, una acció que ha de ser obligatòriament compartida amb el conjunt de les classes populars europees. El debat està servit i les visions dels entrevistats permeten obtenir un ventall de perspectives interessant sobre el present i futur de la UE.

Finalment, i més enllà de les peculiaritats locals d'Euskal Herria, Irlanda, l'Estat espanyol, Suècia o Alemanya, totes elles dignes d'un estudi més profund, els entrevistats parlen de si la feminització de la política ha arribat al seu punt àlgid o no. La resposta és que la conjuntura actual no és precisament per ser optimistes. De fet, coincideixen que hi ha hagut un cert estancament en l'assoliment de la igualtat entre dones i homes en l'àmbit polític i reclamen noves estratègies per anar més enllà en la lluita per la igualtat. Una petició que no fan de manera

genèrica per complir amb l'expedient sinó que cerquen en el camí recorregut les experiències que precisament han fracassat en aquesta lluita compartida que és el feminisme. Autocrítica que veuen clau en un context d'ofensiva conservadora, masclista i retalladora de drets.

Un retrocés evident i incontestable contra el qual les cinc veus d'aquest llibre (també la de l'autor) volen rebel·lar-se com han fet catalans i catalanes en els últims anys. Lluny d'acceptar la realitat com quelcom immutable, Otegi, Anderson, Garzón, Benda i Valero es mostren confiats en la força col·lectiva i el poder de la base per transformar tot allò que calgui. Ho podríem resumir en el conegut aforisme de Gramsci "Davant del pessimisme de la raó, l'optimisme de la voluntat". El llibre vol ser precisament això. Una visió a deu ulls de quin moment vivim. Sense subterfugis ni miraments, amb la incertesa existent, per poder bolcar tota la nostra passió revolucionària en el canvi del futur més immediat. Fer-ho amb més coneixements, amb més aprenentatges i havent compartit lectures, preguntes, respostes i converses. Per això, vull agrair especialment a Pagès Editors que m'encarregués un projecte com aquest. Un projecte que semblava quimèric al principi però que hem aconseguit bastir després de recordar-nos dia sí i dia també que "si hi creus, ho fas". Gràcies també a en Pau Juvillà per haver pensat en mi, per la confiança, a en David Fernández i en Josep Maria Terricabras per fer de plataforma cap a aquestes veus internacionals. Incombustibles tots dos. Us estimo. A les persones que acompanyen els entrevistats en aquesta vida. I, per descomptat, gràcies a la Nuri i als que em feu sentir la vostra escalfor. Ben a prop. A tots aquells amb qui compartim places, carrers, estones i pancartes. I amb qui aconseguim que el llenguatge sigui un somriure etern. Ja ho veieu, això tot just comença. Mentrestant, aquí, en aquestes pàgines, confio que hi trobareu un mar d'opinions i d'aprenentatges. Jo l'he entès i l'he volgut

presentar així. Com aquell mar que arriba suau a les cales remotes i encès en una llevantada de desembre. Com aquell mar que va acollir fa més de seixanta anys uns joves amb somnis i ganes de menjar-se el món camí de Cuba a bord del Gramma o el que el 1939 veia exiliar-se milers de republicans des d'Alacant. Espero que hi trobeu el sentit i, sobretot, que hi trobeu una lectura que ens ajudi a pensar, i conseqüentment a actuar, més bé a partir d'ara. Dit d'una altra manera, que ens ajudi a fer que aquesta rebel·lió catalana arribi a bon port.

Lluc Salellas

“Catalunya ha fet una revolució democràtica”

Arnaldo Otegi (Elgoibar, 1958). És el secretari general de Sortu, l'organització de l'esquerra independentista basca. Em rep al seu despatx senzill als afores de Donostia. El mòbil sona diverses vegades mentre fem l'entrevista però ell el deixa a la butxaca de la seva jaqueta. Es concentra en les preguntes i durant prop d'una hora i mitja conversem. D'un inici formal passem a un final amb una conversa afable, gairebé com si ja fóssim en una herriko. “Quin plaer un lideratge així”, reflexiono. Humanisme. El seu discurs amb la branca d'olivera i el mocador palestí al Velòdrom d'Anoeta amb aquell “no hem nascut per resistir, sinó que hem nascut per guanyar” el tinc gravat a la ment. Cara a cara, Otegi és una persona propera, arrelada a la gent i a la terra, conscient de la seva biografia, també del conflicte armat i totes les seves arestes. Otegi em transmet l'escalfor d'una persona heterodoxa que ha pensat molt en els altres. Un líder reflexiu però apassionat. Una mirada profunda on trobar-hi la llibertat d'un país. Un pensament que surt dels carrils on sovint ens estanquem. Aire, inspiració i futur. Aquell dia de primavera de 2017 quedarà per sempre més en el record. Amb un sospir i un somriure.

Comencem parlant d'Euskal Herria. Després del desarmament col·lectiu de l'organització ETA la primavera passada, com definiries l'escenari actual?

El que va passar el 8 d'abril és un esdeveniment històric. Sé que aquest concepte s'utilitza massa sovint però cal tenir clar que una organització armada amb cinquanta anys d'història s'ha desarmat i això marca un abans i un després per a aquest país i la seva gent. Penso, a més a més, que s'ha fet d'una manera que ningú s'esperava. Aquest era un escenari que l'Estat no volia que es produís perquè, d'una banda, necessita un enemic intern per mantenir posicions immobilistes i, de l'altra, perquè s'ha produït de la mà de la societat civil i de la comunitat internacional. Des d'un punt de vista metafòric, de fet, es podria dir que ETA és una organització que neix des del poble durant el franquisme, que l'arma el mateix poble i que s'acaba desarmant a través del mateix poble. I això queda per a la història d'aquest país. A partir d'aquí, l'Estat es troba, sens dubte, més incòmode. Per exemple, amb aquest nou escenari nosaltres hem posat, evidentment, el tema dels presos sobre la taula. Un tema sobre el qual ens agrada fer una diferenciació. D'una banda, existeix la perspectiva més humanitària: la dispersió i els presos malalts o els presos d'edat avançada que haurien de ser posats en llibertat de manera immediata. De l'altra, i no menys important, cal abordar ja una solució global per al conjunt dels presos. I aquest és un tema que tothom ha assumit que cal tractar-lo. Finalment, pel que fa al Procés d'autodeterminació existeixen més dificultats ja que encara estem construint la logística per posar en marxa el procés definitiu cap a la independència. Ara bé, sí que veig que cada vegada més s'està engegant el debat que necessitem fer com a poble i que és el següent: el futur del nostre poble es construirà a partir del regne d'Espanya o tirarem endavant pel nostre compte? Aquest

és un debat incipient que, evidentment, vindrà condicionat i molt pel que pugui passar a Catalunya.

Per tant, es pot considerar que avui Euskal Herria viu en pau?

En termes polítics i ideològics no existeix la pau perquè aquí hi ha un actor que s'ha retirat de l'escena política i armada per voluntat pròpia però en canvi hi ha un altre actor, en aquest cas l'Estat, que continua imposant totes les seves estructures i polítiques al nostre país. És molt difícil parlar de pau quan no existeix justícia ni reconeixement de drets. Ara bé, cal ser conscients de la complexitat d'aquest discurs quan després de molts anys d'una confrontació armada, la percepció actual de molta gent és que si ETA desapareix ja tenim la pau. La pau entesa des d'una vessant modesta ja que parteix de la idea que si no existeix la confrontació armada de dues parts la pau és automàtica. Ara bé, si mirem enrere recordarem que també va acabar la guerra del 1936 al 1939 i ningú deia que el 1940 hi havia un escenari de pau. Per tant, i salvant totes les distàncies, la pau es donarà de manera definitiva quan es reconeguim tots els nostres drets com a poble en un escenari de justícia malgrat que soc molt conscient que aquesta és una formulació política que xoca amb la percepció de molta gent. Per exemple, Jesús Eguiguren manté que la pau és exactament la situació que es viu avui a Euskal Herria, però, és clar, ell no viu la situació que he viscut jo fa tan sols unes setmanes d'estar retingut en un control de la Guàrdia Civil durant molta estona rodejat de trenta agents armats fins a les dents. Segurament a Jesús Eguiguren no l'aturen a les carreteres del seu país per raons polítiques però a nosaltres sí que ens continuen parant. I en aquest camí de la pau que busquem cal posar sobre la taula aquests temes: el dels presos, el de la democràcia, el de la justícia però també el

de la desmilitarització. Som el país amb més policies per habitant d'Europa i això caldrà resoldre-ho, també.

Si ens referim als presos, ets optimista pel que fa a aturar la dispersió i portar-los a casa? Hi haurà moviments per part de l'Estat?

A l'Estat se li farà cada vegada més difícil mantenir la posició que té. Al mateix temps, però, soc perfectament conscient que hi ha una part de la política de l'Estat que busca la humiliació, l'escenari de vencedors i vençuts i que sap, perquè ho sap, que ens fa molt de mal perquè, per a nosaltres, políticament i emocional aquest és un tema central. I com que ho sap, manté una política de crueltat claríssima en aquest àmbit. Tanmateix, també soc del parer que la societat empenyerà en un sentit contrari i que la fotografia de nosaltres, Podemos, PSOE, PNB i sindicats junts a favor del desarmament i de solucions humanitàries per als presos es repetirà i prendrà força. I, evidentment, això generarà incomoditat al PP. Perquè a més a més, repeteixo, tothom té clar que aquest és un tema que cal abordar de manera immediata i que s'han acabat les excuses. Nosaltres fèiem la previsió que quan hi hagués el desarmament, ho menyndrien i només parlarien de la dissolució d'ETA, tanmateix aquest discurs ha quedat arraconat. I no el fan perquè saben que quan aquest escenari arribi se'ls haurà acabat l'argumentari d'anys.

Deixant de banda el conflicte armat, fa uns mesos es va posar sobre la taula que el PNB havia aconseguit la "pau fiscal" a Euskadi. Com valors aquesta estratègia? Quin recorregut creus que té?

En primer lloc, que reverteixin al país més de mil milions d'euros és positiu i això ningú ho pot discutir. Però, és clar, el que ningú diu és que aquests mil milions

són nostres de partida. És a dir: el macroacord de la teva vida és que et retornin allò que és teu. Els hem d'aplaudir? Cal ser més seriosos. Quina és la gran diferència entre nosaltres i Catalunya? Doncs que nosaltres tenim concert econòmic i vosaltres no. I el PNB té instal·lat un mantra que és difícil de desactivar que és "vosaltres, ciutadans bascos, amb nosaltres al Govern viviu molt millor que a Espanya perquè som bons gestors" i, a més a més, cal recordar que aquí no hem tingut els conflictes socials, sanitaris... que hi ha hagut a Catalunya. No vivim en un oasi, però el país funciona i crec que el PNB intenta estirar aquesta estratègia fins al final. Així mateix, el context actual és que alguns mouen l'arbre, Catalunya, i els altres recullen els fruits, el PNB. Un PNB que vol mostrar que hi ha un altre camí respecte al de Catalunya i, evidentment, l'Estat té molt d'interès a consolidar aquesta visió. I el PNB juga exactament a això. I tothom ho hauria de tenir clar. Ara bé, l'anomenada "Pau fiscal" té un recorregut molt curt perquè tan bon punt comencem el debat previst sobre la reforma del marc polític de relacions entre Euskadi i l'Estat veurem que a nosaltres tampoc no ens donaran la sobirania política i, per tant, entrarem en un nou escenari. Finalment, cal recordar que el canvi d'estratègia de l'esquerra abertzale ha permès demostrar algunes grans mentides instal·lades durant anys en el debat polític com, per exemple, que en democràcia tot és possible o que "sense lluita armada, el camí de l'acord entre les forces sobiranistes serà de glòria". La realitat és clara: no es parla de tot i sense lluita armada el PNB opta per aliar-se amb el PSOE i el PP i no amb l'esquerra independentista.

Aquesta aliança és molt evident en l'àmbit d'alta política, però per sota passen coses com la creació i expansió de Gure Esku Dago on hi participeu totes les forces sobiranistes. Això cristal·litzarà en quelcom més en un futur?

- © dels textos: Lluç Salellas Vilar, 2017
- © de les fotografies: Els seus autors i arxius corresponents, 2017
- © de l'epíleg: Roger Palà Balanyà, 2017
- © de la fotografia de la coberta: Narcís Arpí Miró, 1981
- © d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2017
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

Primera edició: setembre de 2017

ISBN: 978-84-9975-892-3

DL L 1014-2017

Impress a Arts Gràfiques Bobalà, SL

www.bobala.cat

—| impress a **lleida** |—

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.